

Kapittel 12

Seierstad 22 – Lokalitet med spor etter hus fra førromersk jernalder, rester av utpløyde gravhauger, ildsteder og kokegroper

Ola Rønne

Innledning

På Seierstad østre, gnr 2037 bnr.7, 8 og 9, Larvik kommune, ble det i 2005 undersøkt til sammen 1840 m². Under registreringen ble det undersøkt tre strukturer tolket som graver, og tre ildsteder. Det ble gjort funn av mulig bøyle av fibula, leirkarskår, brent leire, brente bein med mer (Rødsrud 2003). I området er det tidligere blitt gjort funn av en ryttergrav (Braathen 1989), undersøkelser av en annen gravhaug og steinalderlokalitet ble foretatt i 1986 av Per Oscar Nybruget, Id-nr. 89588.

Under utgravingen ble det funnet fire fotgrøfter, rester av minst tre langhus fra førromersk jernalder, ildsteder og kokegroper. Det ble gjort funn av keramikk, bryner, brent leire/leirklining, slagg, flint og bergartsøkser. Det er tatt ut 8 makrofossilprøver og 11 kullprøver.

Lokaliteten lå på en bakketopp med god utsikt mot syd. Undergrunnen besto i hovedsak av sand og sandblandet silt med en del stein opp til 0,5 meter. Det ble dokumentert 175 strukturer, rundt 100 ble grundig undersøkt. Mange strukturer ble avskrevet som steinopptrekk og moderne hendelser som pløyespor og grøfter. Det ble brukt 60 dagsverk på lokaliteten, i tillegg kom 10 dager med gravemaskin. Det ble lagt ned noe mer ressurser på lokaliteten enn prosjektplanen la opp til. Til gjengjeld ble det undersøkt flere strukturer.

Beliggenhet og topografi

Lokaliteten var beliggende på Seierstad østre, gnr. 2037 bnr.7, 8 og 9 i Larvik kommune, Vestfold. Feltet lå mellom gårdsveiene til Seierstad østre 2037/ 7, 8 og 9 og Seierstad østre gnr. 2037/10. Fra sørvestlige hjørnet på driftsbygningen på Seierstad østre 2037/10 var det 150 meter til utgravingsfeltet. I sydvest gikk eksisterende E18 (figur 4.1 og 12.1).

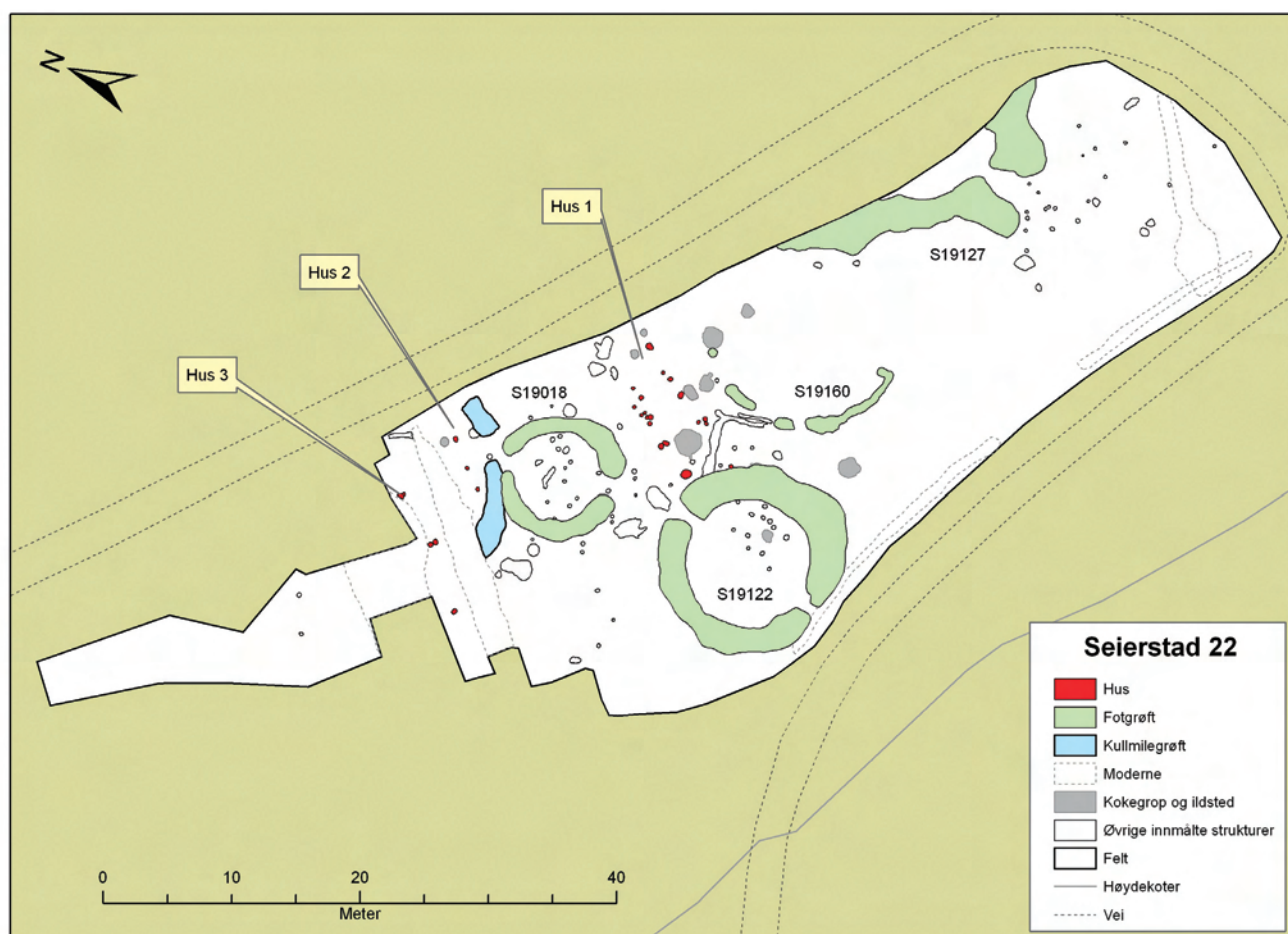
Høyden over havet var 45 meter. Lokaliteten lå i dyrka mark. Terrenget skrånet hovedsakelig mot sydvest. Terrenget falt også noe mot nordøst og sydøst. På andre siden av E18, mot øst, gikk terrenget bratt opp mot Hem 39/1. Det var fin utsikt fra lokaliteten, særlig mot sydvest. I nordvest har det vært masseuttak inn mot en bergvegg. På berget kunne en se at det har vært fjernet flere meter med masse.

Matjordslaget varierte mellom 0,15 og 0,4 meter. Undergrunnen besto i hovedsak av gul sand og sandblandet grus, men også områder med silt. Det var en del stein (0,2–0,5 meter i diameter) i undergrunnen, spredt ut over hele feltet. Undergrunnen var preget av mange inngrep, både forhistoriske og recente. Av recente inngrep som påvirket undersøkelsen, kan nevnes vannledning og sjakt til peilekabel, drengrofter og andre grøfter. I tillegg var det spor etter masseuttak, mange steinopptrekk og pløyespor.

Forventninger og problemstillinger

Under registreringen ble det funnet brente bein og keramikk. Dette ble tolket som spor etter flatmarksgraver. Det ble også funnet steinalderartefakter. Tidligere har det ligget et gravfelt på stedet. Problemstillingene og forventningene var derfor knyttet til funn av flere graver. Fokus skulle legges på jernalderfunnene og strukturene i undergrunnen. Undersøkelsen tok sikte på å undersøke problemer som: Deponering av bein i graver, vedarter i kremasjonsbål, forholdet mellom kokegroper og graver, organisering av gravfeltet og om noen av strukturene kunne settes i forbindelse med steinalderfunnene (Gjerpe 2005e).

Fordi det var registrert flatmarksgraver og mulige graver, samt at lokaliteten var kjent som et overpløyd gravfelt, la prosjektplanen opp til undersøkelse av 10 graver og 50 strukturer. Under undersøkelsen ble

Figur 12.1: Øverst: flyfoto av feltet på Seierstad 22. På bildet sees tydelig flere av fotgrøftene. Foto: Tom Heibreen. Nederst: Oversikt over strukturene på feltet med hus og fotgrøfter nummerert. Illustrasjon: Magne Samdal.

Figure 12.1: Above: Aerial view of Seierstad 22. Several of the ring-ditches are clearly visible in the image. Photo: Tom Heibreen, Museum of Cultural History. Below: Plan of the site, with identified buildings and ring-ditches marked. Illustration: Magne Samdal.

det ikke funnet graver, men rester av fire gravminner i form av fotgrøfter. Det ble funnet en del brente bein i moderne strukturer som steinopptrekk. Det ble registrert tre ganger så mange strukturer som prosjektplanen la opp til. Funn av strukturer tilknyttet hustomter samt fravær av flatmarksgraver, gjorde at det faglige fokuset også omfatter hus og bosetning i området. ¹⁴C prøver fra hus vil gir en terminus ante quem datering av gravene.

Det overordnede målet i prosjektplanen lyder:

Å bringe fram ny kunnskap om stabilitet og endring i jordbrukssamfunnets sosiale organisasjon i forhistorisk tid og middelalder (Gjerpe 2005e). Undersøkelsen vil sammen med andre undersøkelser gi et bidrag til å kaste lys over hovedproblemstillingen. Utgravingen vil kunne gi et bidrag til å forstå delproblemer som: Hva er kriteriet for valg av gravplass? Hvilke forhold ligger til grunn for organiseringen av gravfeltet, og hvordan forholder gravplassen seg til bosetning, gård, kokegroper og veifar?

Når det gjelder sporene etter hus vil disse være med å datere gravene, og de vil i noen grad kunne brukes til å problematisere forholdet mellom de ulike gårdene – er det enkeltgårder, delte tun eller landsby? I noen grad vil funn og anlegg kunne problematiseres i forhold til detaljer ved husenes interiør. Det er spesielt funnkategorien brent leire/leirklining som kan studeres.

Det ble brukt 60 dagsverk på lokaliteten, i tillegg kom 10 dager med gravemaskin.

Prosjektplanen la opp til at 250 m² skulle flateavdekkes per dagsverk og at til sammen 2500 m² skulle undersøkes. Det ble brukt omlag dobbelt så lang tid som estimert på selve avdekkingen. Dette skyldes forhold som at strukturene stedvis lå tett og at det var vanskelig å avgrense og tolke dem. Delvis bevarte kulturlag gjorde også at avdekkingsarbeidet måtte skje langsomt og forsiktig. Lokaliteten lå på et avgrenset område, mellom to veier. Massedeponering ble derfor et problem, og maskinføreren brukte mer tid enn normalt på å flytte masse. Undersøkelsesområdet ble mindre enn estimert, fordi deler av området var forstyrret av masseuttak eller lå i bratt terreng. Til gjengjeld ble det undersøkt langt flere strukturer enn prosjektplanen la opp til. Antall dagsverk ble overskredet med 10 i forhold til prosjektplanen.

Undersøkelsen

Metode

Utgravingsmetoden som ble benyttet, var maskinell flateavdekking (se Løken *et al.* 1996). Mange kokegroper ble snittet med spade.

Kildekritiske forhold

Lokaliteten lå på et begrenset område klemte mellom to gårdsveier. Utgravingsfeltet målte 1840 m² og det ble registrert 175 strukturer, av disse ble rundt 80 målt inn og undersøkt (figur 12.1).

En stor aktivitet over lang tid, kombinert med vannledning, drenering, kabelgrøft, sandtak og kraftig nedpløying i moderne tid, er viktige faktorer for å vurdere lokaliteten kildekritisk. Sjaktingen i forbindelse med registreringen og tidligere arkeologiske undersøkelser i området, hadde i tillegg bidratt til slitasje på strukturene (for eksempel hadde søkesjakt fra registreringen truffet midt i midskipet på Hus 1).

En svært viktig kildekritisk faktor som ble oppdaget under undersøkelsen, var at det lå brente bein i strukturer som trolig var steinopptrekk. Dette var et problem fordi nettopp brente bein og keramikk ofte brukes for å validere stolpehull. På denne lokaliteten var det derimot motsatt, at mange strukturer måtte avskrives fordi de hadde brente bein i massene. Trolig har det vært anlagt branngraver på markoverflaten, under gravhaugene eller dette var rester etter matlaging i husene. Etter at gravhaugene var fjernet og området pløyd, har undergrunnsstein blitt trukket opp. Masse med brente bein og ”kulturlagsrester” hadde falt ned i steinopptrekkene, og de lignet til forveksling massene i eldre strukturer. Forskjellen mellom stolpehull og steinopptrekk viste seg derfor først og fremst i massens konsistens, at stolpehullet har fastere masser. Vanligvis er et stolpehull også mer utvasket enn et steinopptrekk.

Det var mange anlegg som inneholdt trekullkull i området: ildsteder, kokegroper, fotgrøfter og kullmile. Dette sammen med den generelle slitasjen på anlegg og strukturer vanskeliggjorde tolkningsarbeidet og arbeidet med å ta inn gode og representative prøver fra sikre kontekster.

Gravene

Det ble funnet til sammen fire fotgrøfter, men ingen sikre spor etter gravgjemme innenfor grøftene (figur 12.1). I området er det tidligere blitt gjort funn av en ryttergrav fra vikingtid (Braathen 1989). Undersøkelser av en annen gravhaug (den samme i følge Askeladden) ble foretatt i 1986 av P.O. Nybruget,

Id-nr. 89588. Han fant udekorerte keramikkskår, brente bein og et bronseblekk. Dette funnmaterialet bør trolig settes til eldre jernalder. Det er ikke på det rene om noen av disse haugene kan settes i forbindelse med de påviste fotgrøftene. Funn av graver under registreringen kan være rester av flatmarksgraver, men kan også være rester av graver fra de utpløyde gravhaugene. Det var bemerkelsesverdig at det i området var brente bein og delvis artefakter i steinopptrekk. Dette kan tyde på at graver har blitt pløyd rundt og havnet ned i recente strukturer. Fotgrøftene i feltet er rensset opp og målt inn. På grunn av mange recente og forhistoriske strukturer med trekull i nærheten av fotgrøftene, har vi vært tilbakeholdne med å ta inn kullprøver og med datering.

Fotgrøft, S19018

Denne fotgrøfta lå lengst nord på utgravingsfeltet. Den besto av to nymåneformede nedgravninger med åpninger i nord og syd (figur 12.1). Indre mål var 7 x 7 meter. Største bredde på åpningene var 1,5 meter. Største bredde på fotgrøftene var 1,5 meter. Dybden i profilet var 0,12 meter. I nordvest tangerer anlegget S19003, som er tolket til å være grøftene rundt en kullmile.

Fotgrøft, S19122

Fire meter syd for S19018 lå en tilsvarende, men litt større fotgrøft. Åpningene var litt forskjøvet i forhold til den forutgående og har retningen nord-nordøst-sørøst. Indre mål var 9,5 x 9,8 meter. Største bredde på fotgrøftene var 3,3 meter.

Fotgrøft, S19160

Denne fotgrøfta var kun delvis bevart og er målt inn som tre fragmenter. Største bredde var 1,2 meter. Den lå 3 meter rett øst for S19122. Gravhaugen har ligget på det høyeste punktet i undersøkelsesområdet, og har vært utsatt for nedpløying i tillegg til at selve haugen må ha vært bevisst fjernet. På flyfoto kommer omkretsen av haugen tydeligere fram enn på bakkenivå. Det er ikke funnet sikre rester etter gravgjemme, men nedgravningen S19074 ligger innenfor fotgrøfta. Denne strukturen ble tolket som en moderne nedgravning grunnet massenes beskaffenhet og funn av recent materiale i disse. En kan likevel ikke helt utelukke at dette kan dreie seg om en plyndret grav, hvor moderne masser er falt nedi.

Fotgrøft, S19127

Denne fotgrøfta ligger lengst øst i feltet. Bare deler av fotgrøfta er bevart. Mesteparten av fotgrøfta ligger under nåværende gårdsvei. De synlige delene av fotgrøfta antyder at den største haugen i utgravings-

feltet kan ha ligget her. Største bredde på fotgrøfta var 3,45 meter.

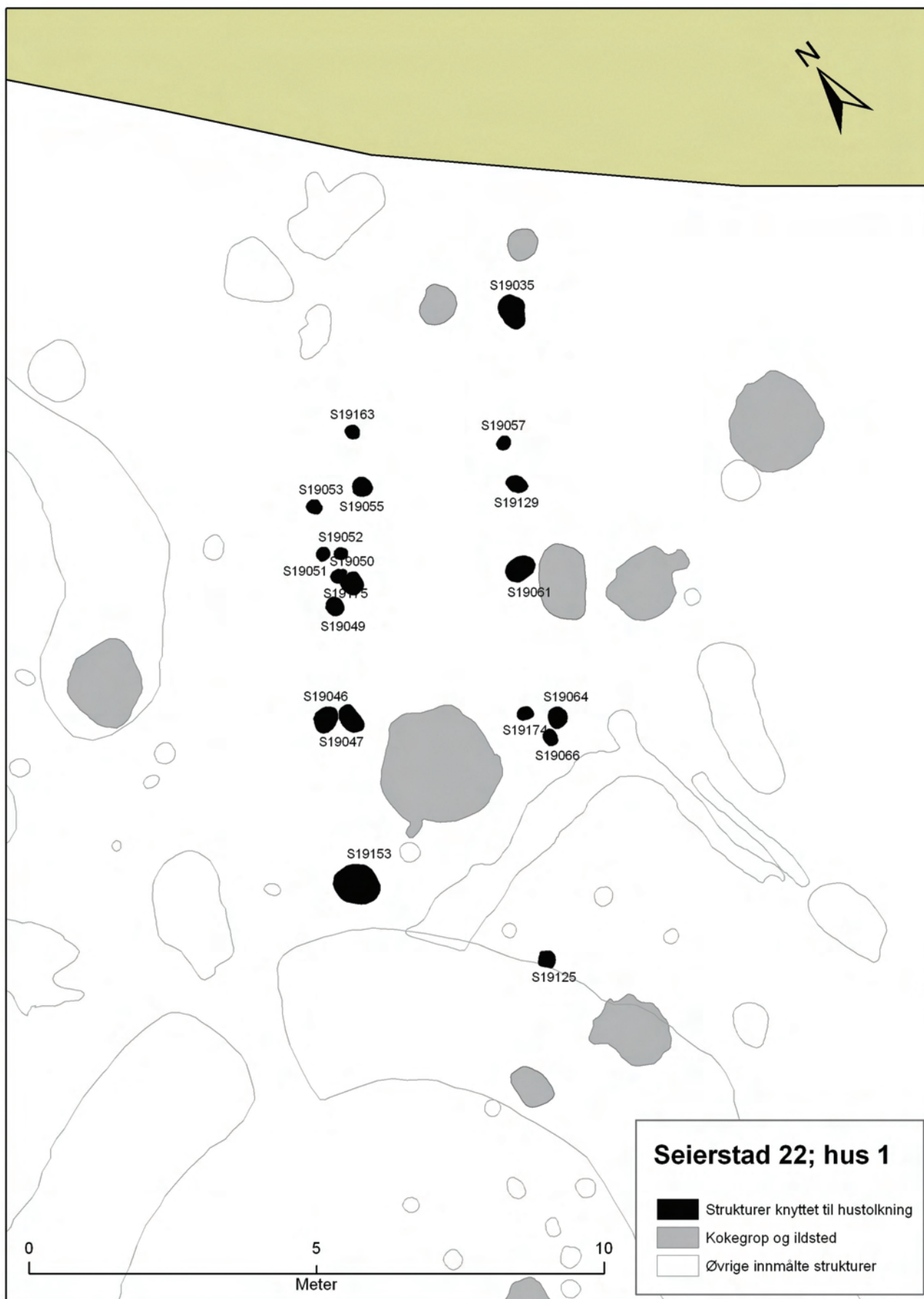
Hus

Funn av stolpehull fantes i to konsentrasjoner, en i hver ende av feltet. Den tetteste konsentrasjonen ligger i nordvestlige tredel. En annen mindre konsentrasjon finnes i den sydøstlige enden (figur 12.1). Det har ikke vært mulig å skille ut hele hustomter, men det er skilt ut deler av tre hus. Dette skyldes at området har vært utsatt for omfattende inngrep. Anleggelse av gravhauger gjør i mange tilfeller at stolpehull og hustomter blir bevart for ettertiden, men i dette tilfellet ser det ut som om fotgrøftene har gjort at en del stolpehull har forsvunnet. Moderne forstyrrelser i form av grøfter og dybdepløying har også bidratt til å vanskeliggjøre situasjonen. I undergrunnen har det vært en del stein, og området bærer også preg av at stein har kommet opp med ploegen. Steinopptrekk kan være vanskelig å skille fra stolpehull, særlig når det som her ofte har falt brent bein eller artefakter fra matjordslaget nedi. De tydeligste to stolpehullene på lokaliteten ligger mellom vannledningen og sjakta for peilekabelen. Dette tyder på at resten av huset er tatt av vannledningen. Videre sydover finnes en rekke på tre mindre, mørke, homogene stolpehull. Dette kan ha vært veggstolper. Dessverre ligger grøfterester etter en etterreformatorisk kullmile også i dette området. Sørøst for fotgrøfta S19018 og øst for S19022 ligger to rekker med stolpehull og nedgravninger som trolig er restene etter minst ett hus (Hus 1).

Hus 1

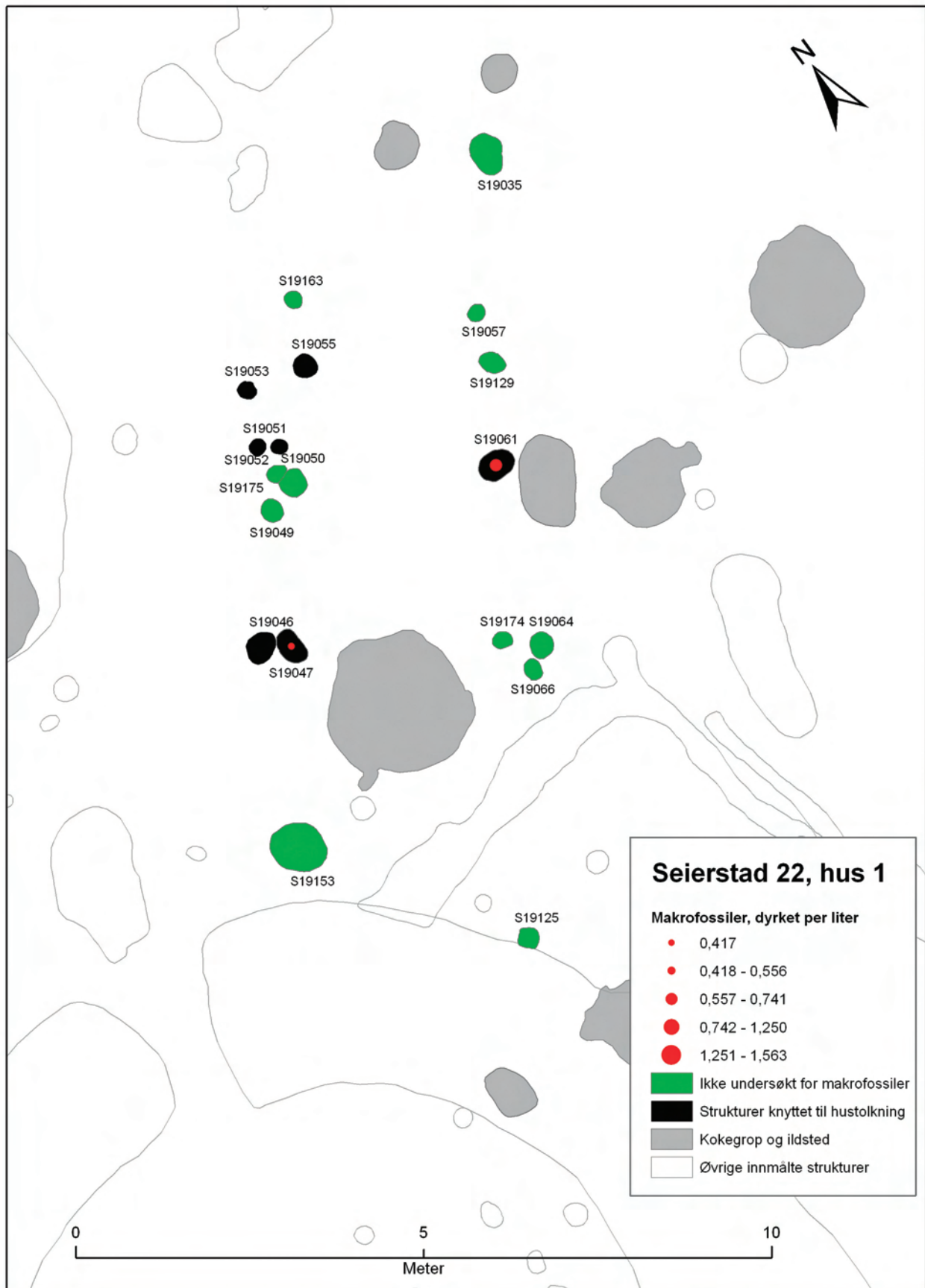
Restene av denne hustomta ligger orientert nordøst-sydvest. Beliggenheten er sørøst for fotgrøfta S19018 og øst for S19022 (figur 12.2). Grunnplanen i huset kan ikke bestemmes. Hustomta fortsetter inn under fotgrøft/gravhaug S19022 i sørvest, her er det påvist stolpehull. Det er heller ikke umulig at huset kan ha fortsatt under gårdsveien i nordøst.

Det er ikke mulig på bakgrunn av morfologiske kriterier å skille ut faser, men vi kan slå fast at det ligger rester av minst ett treskipet hus med to rekker takbærende stolper. Det er ikke mulig å sette stolpene sammen i par, så det er ikke sikkert at huset har vært grindbygd. Estimert bredde mellom de takbærende stolpene varierer fra 2,5–3,2 meter målt fra midten til midten i stolpehullene. Den gjenværende lengden på hustomta er om lag 10 meter. Nedgravningene/stolpehullene er relativt grunne og heterogene. Dette skyldes hard nedpløying i området og trolig at det består av forskjellige faser. Det er også pløyd opp en del stein, noen av dem skoningstein. I mange anlegg

Figur 12.2: Oversikt over strukturer knyttet til Hus 1 på Seierstad 22. Illustrasjon: Magne Samdal.

Figure 12.2: Plan of features associated with Building 1 at Seierstad 22. Illustration: Magne Samdal.

Figur 12.3: Oversikt over makrofossiler i Hus 1 på Seierstad 22. Illustrasjon: Magne Samdal.
 Figure 12.3: Macrofossil finds from Building 1 at Seierstad 22. Illustration: Magne Samdal.

Figur 12.4: Rester av oppbygd ildsted S19056 med brent og ubrent leire.

Figure 12.4: Remains of a raised hearth, S19056, with burnt and unburnt clay.

fantet brent leire og leirklining. Det er ikke funnet spor etter vegger. Søkesjakta til registranten har truffet midt i midtskipet og ytterligere bidratt til slitasje på anleggene.

I nordøst var det rester av et oppbygd ildsted: S19056 (figur 12.4). Dette har trolig hørt til huset. Ildstedet har vært bygget opp av leire blandet med sand og organisk materiale. Overflaten viser at det har vært fint glattet ut med avrundede kanter. Trolig er leireblandingen vært lagt over stein. Oppbygde, leirklinde ildsteder er kjent fra E6 undersøkelsen i Østfold (Vikshåland 2007). Funn fra huset omfatter i første rekke brent leire og leirklining. En datering på korn fra stolpehull S19061 i østre stolperekke, har gitt 2160 ± 40 BP, cal 360–110 BC, Beta-234342. Ildstedet plassert i enden av huset tyder på at dateringen til førromersk jernalder er riktig. Plasseringen av en gravhaug over deler av huset viser at huset var gått av bruk da denne ble anlagt.

Hus 2

Om lag 14 meter nordvest for Hus 1 lå en rekke med tre stolpehull: S19002, S19004 og S19006. Retningen er nordøst-sørvest, omlag parallelt med Hus 1 (figur 12.5). Stolpehullene er homogene på farge og fyll. To inneholder brent leire. Nordvest for stolperekka er det moderne nedgravninger i forbindelse med vannledning. Sydøst og syd for stolperekka ligger fotgrøftene rundt kullmila S19003. Det er således

ikke mer igjen av hustomta enn de tre stolpehullene. Formen og størrelsen antyder at det kan dreie seg om veggstolper, og lengden mellom stolpehullene varierer mellom 1,80–2,50 meter. Det er ikke mulig å fastslå form og størrelse på bygningen som har stått her. En datering på korn fra stolpehull S19006 ga 2225 ± 40 BP, cal 370–200 BC, TUA-6732, hvilket betyr at huset kan være fra førromersk jernalder.

Hus 3

Fire meter nordvest for Hus 2 ligger tre stolpehull på rekke parallelt med Hus 2. To av stolpehullene er doble: S19144/S19145 og S19146/S19147, det siste beliggende lengst sydvest er S19148 (figur 12.7). Anleggene er homogene, og flere inneholder brent leire. Anleggene ligger klemmt inn mellom vannledningen og sjakta til signalkabelen. I dette området besto undergrunnen av fin sand.

Andre hus

Stolpehus lå spredt ut over hele feltet, men flest i nordvestre tredel og en noe mindre konsentrasjon i sørvestre tredel. Det er trolig at mange av stolpehullene stammer fra hustomter, men det har ikke lyktes oss å få system på disse. I et 20 meter område midt på feltet er det ikke funnet spor etter stolpehull. Her har det stått en stor gravhaug, restene av fotgrøfta rundt har strukturnummer S19160 (figur 12.1). Dette området ligger på en svak naturlig forhøyning med siltig undergrunn. Her var også svært nedpløyd.

Tunstruktur

Det ser ut til at restene av de tre hustomtene vi har klart å skille ut, alle ligger orientert i samme retning nordvest-sydøst. Dette kan bety at det er en fastlagt struktur på tunet. Dateringene fra Hus 1 og Hus 2 viser at husene kan ha stått samtidig eller at Hus 1 har blitt oppført rett etter Hus 2.

Kokegroper og ildsteder

Av de mange strukturene som ble undersøkt på lokaliteten, ble to tolket som sikre kokegroper. To ildsteder ble undersøkt, hvorav ett tilhørte Hus 1.

Kokegrop S19139

Denne gropa har målene 1,7 x 1,8 meter i flaten, og den bevarte dybden var 0,25 meter. I gropa er det gjort funn av keramikkskår, brente bein og brent leire.

Kokegrop S19071

Denne gropa måler 1,6 x 1,4 meter. Dybden var 0,2 meter. I gropa er det gjort funn av brente bein og keramikkskår.

Figure 12.5: Oversikt over strukturer i Hus 2 på Seierstad 22. Illustrasjon: Magne Samdal.

Figure 12.5: Plan of features belonging to Building 2 at Seierstad 22. Illustration: Magne Samdal.

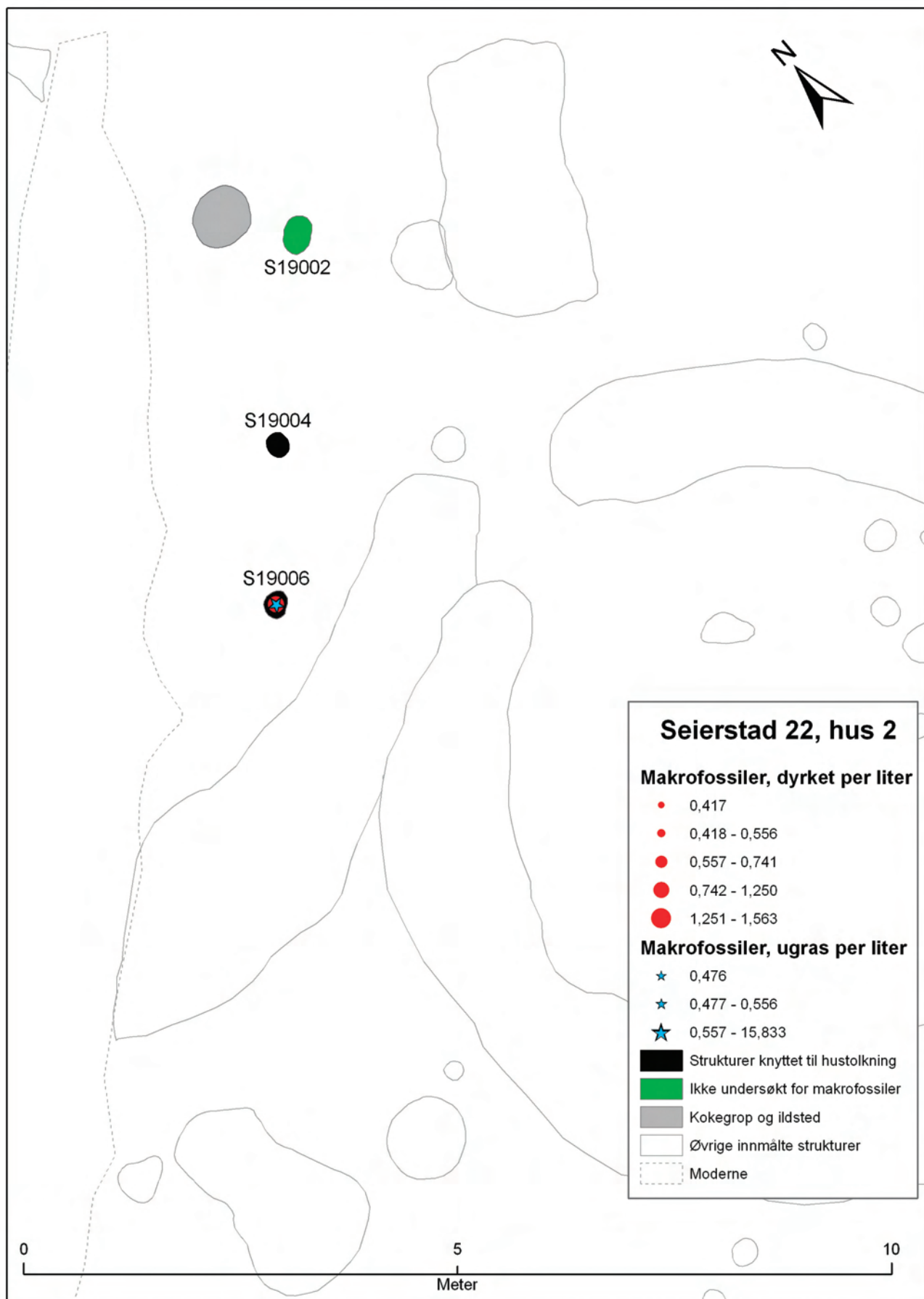
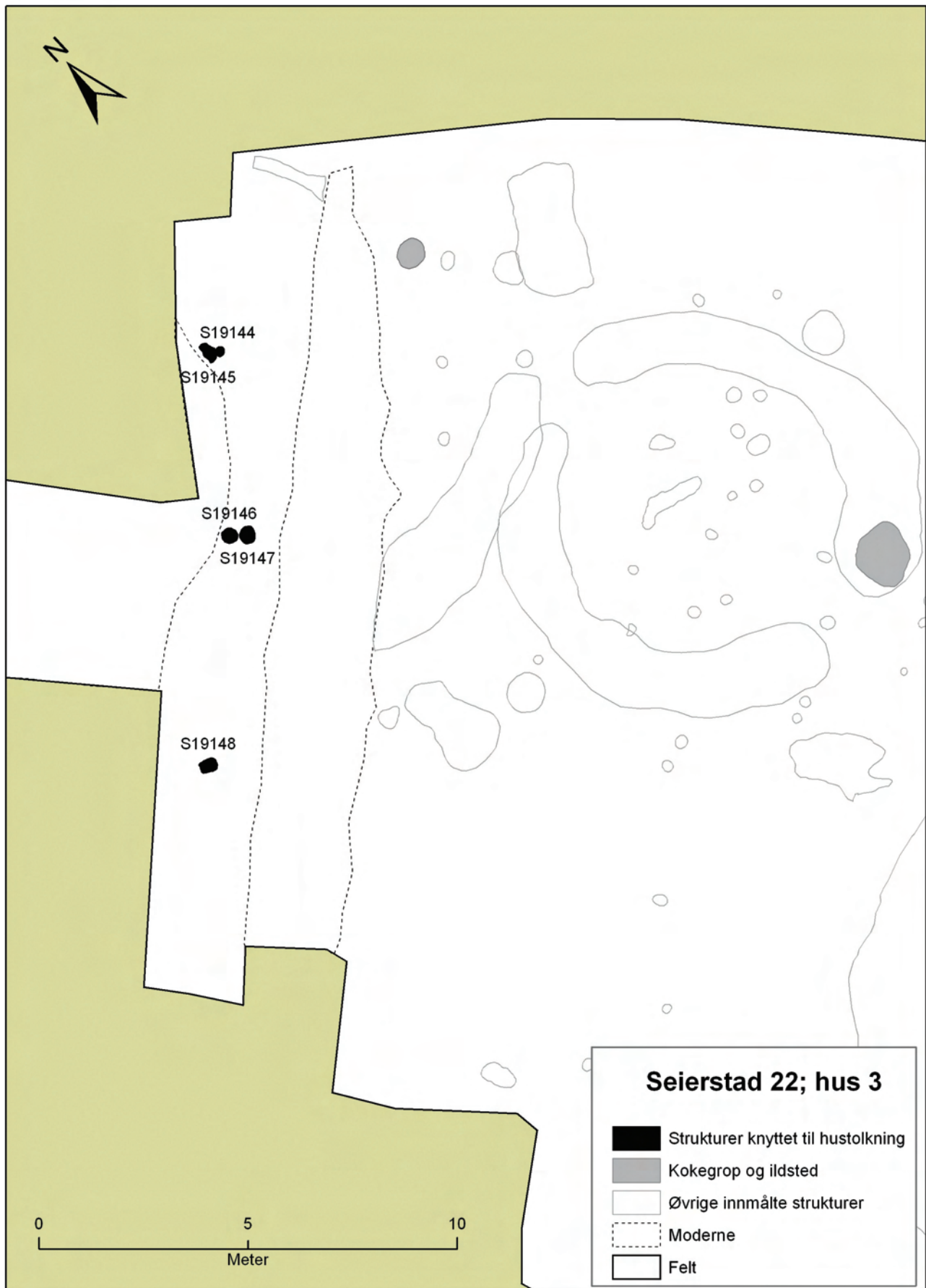

Figure 12.6: Oversikt over makrofossiler i Hus 2 på seierstad 22. Illustrasjon: Magne Samdal.

Figure 12.6: Macrofossil finds from Building 2 at Seierstad 22. Illustration: Magne Samdal.

Figur 12.7: Oversikt over strukturer i Hus 3 på Seierstad 22. Illustrasjon: Magne Samdal.

Figure 12.7: Plan of features belonging to Building 3 at Seierstad 22. Illustration: Magne Samdal.

Ildsted S19062

Ildstedet måler 1,3 x 0,8 meter i flaten. Dybden er 0,1 meter. I ildstedet er det gjort funn av brent leire.

Ildsted S19056

Ansamling med brent og ubrent leire med målene 0,56 x 0,4 meter. Dybden er 0,15 meter. Dette kan være rester av et oppbygd ildsted. Det er funnet i en slik posisjon at det kan ha tilhørt et ildsted i midtaksen i Hus 1. Stein under leiransamlingen og steinopptrekk rundt, kan tyde på at leirklining har vært smurt over steiner for å konstruere et oppbygd, leirklint ildsted. Leirklining og brent leire finnes i svært mange anlegg på feltet og kan stamme fra flere kontekster.

Andre spor etter aktivitet*Kullmile*

Lengst nordvest i feltet er det spor etter en kullmile i form av grøfter og nedgravning fylt med trekull. To av grøftene buer slik at det er mulig å se at mila har vært rund (figur 12.1). Det er en åpning mellom grøftene i sydøst på 2 meter. Største bredde på grøftene er 2,7 meter. Deler av grøfta er forstyrret av vannledningen som går på tvers av feltet. En lignende mile ble funnet syd for feltet under registreringen: S191. Dateringen av denne ble 110±40 BP, ca yngre enn AD 1685. Dateringen gir grunn til å anta at også mila på Seierstad 22 er etterreformatorisk.

Funn

Det ble funnet et skår av kleber i nedgravningen S19158 som ligger i fotgrøfta S19122. Skåret stammer fra et kleberkar. Det er ikke mulig å bestemme form eller type.

Det ble funnet tre skår av sintret og glasert leire. Dette kan være fragmenter av en smeltedigel. Funnet er såldet ut av en makrofossilprøve fra S19149, som er et mulig stolpehull.

Det er funnet til sammen 319 g keramikk fordelt på 87 karskår. De fleste skårene er av mellomgrov magret mellomgrov keramikk. Skår av boplasskeramikk uten dekor er vanskelig å type og aldersbestemme. De fleste skårene hører trolig hjemme i eldre jernalder. De fleste karskårene er funnet i strukturer.

Seks bryner og fragmenter av bryner er funnet, enten som enkeltfunn under opprensing eller i fotgrøfter. Brynene er av sandstein, trolig av Eidsborgtypen.

Det er funnet til sammen 147 stykker av brent leire og leirklining med en samlet vekt på 431 g. Leireklining er definert som leire magret med sand og organisk materiale, som ikke er keramikk. Den brente leira er

utsatt for varierende grad av varme. Et par stykker er sintret og boblete. De fleste funnene er fra strukturer.

Tre trinnøkser og en bergartsøks med firesidig tverrsnitt er funnet i området. De kan ikke sikkert knyttes til noen strukturer. Trinnøkseene er prikkhugde og med slipt egg. De ligner typeeksemplaret i Mikelsen 1975, Pl. Vb. Denne type økser har brukstid gjennom mesolitikum. Høyden over havet på lokaliteten gjør at de nok kan avgrenses til nøstvetfasen.

Det er tatt ut trekullprøver fra forskjellige kontekster: Ildsteder og kokegroper, fotgrøft og nedgravninger. Til sammen er det tatt ut 11 prøver. Trekullet er vedtattbestemt av Statsstipendiat botaniker Helge I. Høeg.

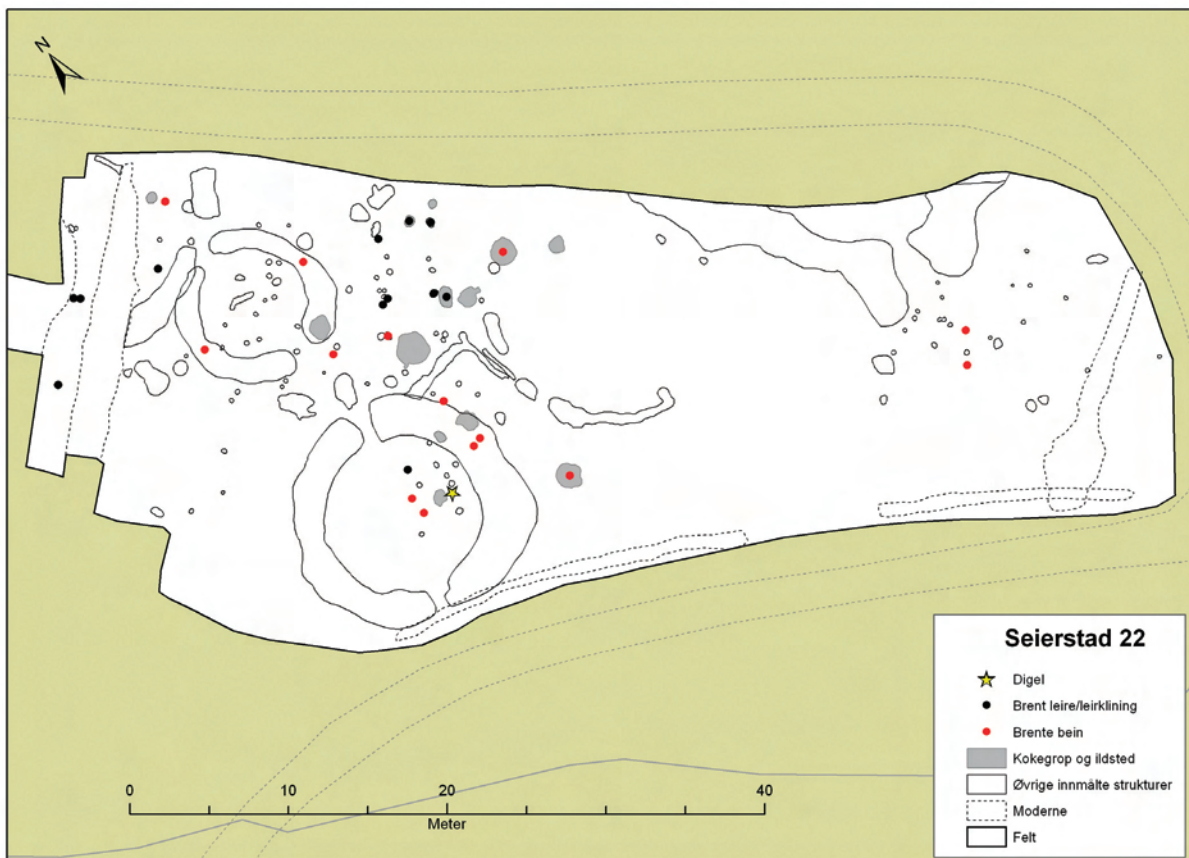
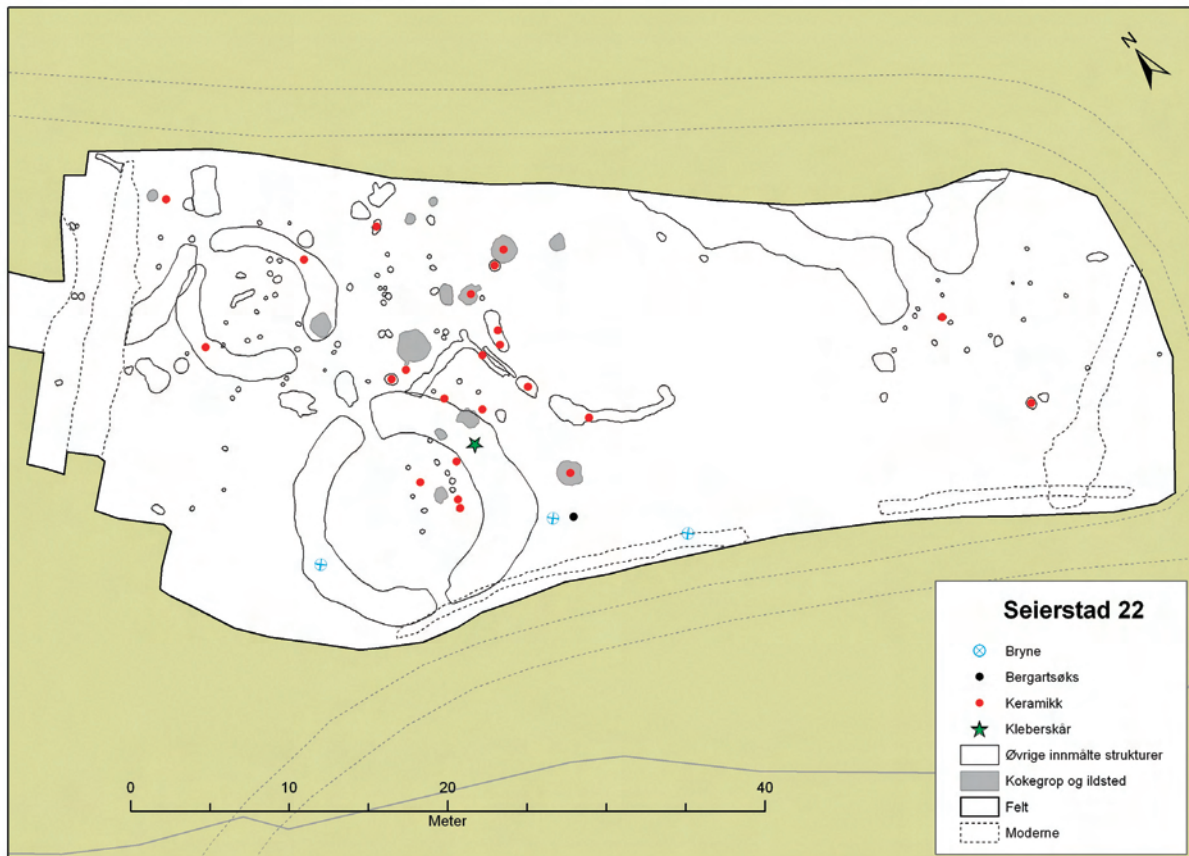
Det er tatt ut åtte makrofossilprøver. Disse er sendt til analyse til Arkeologisk museum i Stavanger. Tre av makrofossilprøvene er videresendt til ¹⁴C-datering.

Det er funnet til sammen 35 fragmenter av brente bein med en samlet vekt på 9 g. Beina er i de fleste tilfellene bestemt til ubestemt mammalia. Et par bein er bestemt til dyr på størrelse med sau/geit/svin. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer og oppbevares på seksjon for osteologi, Universitetet i Bergen. Fem fragmenter er bestemt til mulig dyrebain av Dr. med. professor Per Holck.

Tolkning av lokaliteten ut i fra strukturer, funn og funnspredning

Lokaliteten har en lang brukstid som steinalderboplass, gård og gravfelt. Funn av bergartsøkser viser at den tidligste bruken av området skjedde allerede i mellommesolitikum. Dateringer tyder på at det i eldre jernalder eller bronsealder blir anlagt en gård med langhus på stedet. Minst tre langhus har vært oppført, hvorav to har datering til førromersk jernalder. I eldre jernalder, trolig romertid eller folkevandringstid, blir det anlagt gravhauger i området, og disse er anlagt etter at gården eller tunet er gått av bruk. Hus 1 ser ut til å gå inn under fotgrøfta til S19122. Også i midten av fotgrøftene S19018 og utenfor, er det stolpehull, selv om disse ikke er utskilt som en hustomt. Byggingen av gravhauger fortsetter fram til vikingtid. Fra denne perioden er det funnet en praktfull ryttergrav (Braathen 1989).

Fra etterreformatorisk tid er det spor etter kullbrenning. I moderne tid har det vært sandtak i den vestlige delen. Hard pløying av området og en intensiv bruk gjennom store deler av forhistorien gjør at sporene i området er vanskelig å tolke og at funn fra forskjel-

Figur 12.8: Funnspredning på Seierstad 22. Illustrasjoner: Magne Samdal.
 Figure 12.8: Distribution of finds at Seierstad 22. Illustrations: Magne Samdal.

lige perioder er blandet sammen, slik at man finner brente bein fra branngraver og kjøkkenområder i steinopptrekk. To ildsteder og to graver ble ¹⁴C-datert under registreringen. Ildstedet S156 ga 2640±105 BP, cal 930–550 BC, T-16668, ildstedet S163 ga 1900±65 BP, cal AD 20–220, T-16666, grava S157 ga 2365±40, cal BC 510–390, TUa-4417 og grava S158 ga 2525±85, cal 800–530 BC, T-16662. Dateringene fra registreringene viser aktivitet i yngre bronsealder, førromersk jernalder og i romertid.

Datering av et stolpehull fra Hus 1 ga 2160±40 BP, cal 360–110 BC, Beta-234342. Datering av korn fra stolpehull i Hus 2 ga 2225±40 BP, cal 370–200 BC, TUa-6732. Datering av korn fra en nedgravning/stolpehull innenfor fotgrøften S19122 ga 970±35 BP, cal AD 1020–1160, TUa-6731. Dateringene tilsvarende førromersk jernalder og tidlig middelalder.

Det er uklart hva den yngste dateringen betyr. Kanskje avspeiler det at gravhaugen var fjernet allerede i tidlig middelalder og at det brente kornet kan være fra gårdsbebyggelse på stedet? Denne tolkningen er vanskelig å godta all den tid det er kjent stående hauger i området i historisk tid. Det er heller ikke sannsynlig at kornet daterer selve haugen.

Funn av flere bryner er gjort innenfor fotgrøfta S19122. Det hersker en viss usikkerhet om brynene tilhører en eventuell grav eller om dette er boplassmateriale som er tilkommet på mer tilfeldig vis. Lignende bryne er funnet i grav 1, datert til merovingertid på Skinmo (Rønne i dette bind). Bryner er også funnet i fotgrøft på Rødbøl 19 (Gjerpe og Rødsrud i dette bind). Fordi bryner er en vanlig funnkategori fra mange forskjellige kontekster, er det vanskelig å avgjøre om det er en tilfeldighet eller en bevisst deponering i fotgrøftene.

Leirklining er funnet i mange av strukturene i de tre utskilte hustomtene. Leirklining kan ha vært brukt i vegger, i gnistfangere over ildsteder, ovner og til en rekke andre konstruksjoner i forbindelse med hus (Ramqvist 1997). I Hus 1 er det trolig at leirklining stammer fra et oppbygd ildsted som er pløyd i stykker, S19056. Oppbygde leirklinge ildsteder er kjent fra et hus datert til romertid i Østfold (Vikshåland 2007). Et leirpakket ildsted er funnet på Håbakken i Rogaland. Dette har en datering yngre bronsealder (Løken *et al.* 1996).

Keramikken fra området er udekorert, mellomgrovt magret, relativt grov keramikk. Godset er av en type som brukes gjennom store deler av eldre jernalder.

Kleberkaret som er funnet i en struktur i fotgrøfta S19122, kan være fra gravmaterialet. Kleberkar brukes både i bronsealder/førromersk jernalder og fra vikingtid til moderne tid. Det betyr at det kan stamme både fra boplassen og gravhaugene.

Bortsett fra at funnene kan knyttets til strukturer som stolpehull, fotgrøfter og nedgravninger er det vanskelig å gi noen tolkning av funksjon i hus, eller å bruke funnene for å få en bedre forståelse av stedets kronologi. Dette skyldes dels funnenes beskaffenhet, men også de mange inngrepene og hendelsene som kan ha flyttet på og blandet funn fra forskjellige perioder. Et godt eksempel er de mange steinopptrekkene som skyldes dybdepløying og som er sekundærfyllt med kulturlagsmasser. Til moderne hendelser må regnes kullmile, drenggrøfter, vannledning, grustak, sletting av gravhauger, anleggelse av gårdsveier, dybdepløying og arkeologiske undersøkelser. Alle disse tingene har bidratt til å slite på kulturminnene.

De stratigrafiske forholdene tyder på at bebyggelsen på stedet er forut for anleggelsen av gravhaugene. Det ser altså ut som om gården eller tunet er gått ut av drift når gravhaugene anlegges.

Katalog

C55092/1–78. Boplassfunn fra jernalder

- 1) **Buuskår** av kleberkar. Mål: Stl: 3,6 cm. Stt: 1,3 cm. Vekt: 12g. S19158/S19122 Funnet i nedgravning S1958 i fotgrøft S19122.
- 2) Tre fragmenter av mulig **smeltedigel**. Grått gods med sintret, glasert ytterside. Mål: Stl: 1,3 cm. Stt: 0,4 cm. Vekt: 2g. S19149 Mulig stolpehull.
- 3) **Randskår** av mellomgrovt magret udekorert kar av mellomgrovt keramikk. Mål: Stl: 4,6 cm. Stt: 0,8 cm. Vekt: 9g. S19068.
- 4) **Randskår** av udekorert mellomgrovt kar av mellomgrovt magret keramikk. Mål: Stl: 2,3 cm. Stt: 0,6 cm. Vekt: 5g. S19166.
- 5) **Buuskår** av udekorert grovt kar av mellomgrovt magret keramikk. Mål: Stl: 3 cm. Stt: 1,2 cm. Vekt: 10g. S19002
- 6) **Buuskår** av udekorert grovt kar av grovmagret keramikk. Antall fragmenter: 23. Mål: Stl: 4,5 cm. Stt: 1,1 cm. Vekt: 54g. S19108.
- 7) **Buuskår** av udekorert grovt kar av mellomgrovt magret keramikk. Utsiden er forvitret slik at det ikke er mulig å fastslå tykkelsen nøyaktig. Mål: Stl: 1,6 cm. Stt: 0,3 cm. Vekt: 2g. S19068.
- 8) **Buuskår** av udekorert mellomgrovt kar av mellomgrovt magret keramikk. Mål: Stl: 2 cm. Stt: 0,7 cm. Vekt: 2g. S19067.

- 8) **Bunnskår** av udekorert grovmagret kar av mellomgrov keramikk. Mål: Stl: 3,3 cm. Stt: 1,4 cm. Vekt: 9g. S19067.
- 9) **Bukskår** av udekorert kar av mellomgrovt magret keramikk. Mål: Stl: 3,2 cm. Stt: 0,5 cm. Vekt: 4g. S19018
- 10) **Bukskår** av udekorert grovt kar av mellomgrovt magret keramikk. Mål: Stl: 2,4 cm. Stt: 1 cm. Vekt: 6g. S19071
- 11) **Bunnskår** av udekorert grovt kar av mellomgrovt magret keramikk. Mål: Stl: 4,5 cm. Stt: 1,6 cm. Vekt: 28g. S19087.
- 12) **Bukskår** av udekorert grovt kar av mellomgrovt magret keramikk. Mål: Stl: 2,7 cm. Stt: 0,9 cm. Vekt: 6g. S19075.
- 13) Et **skår** av udekorert kar av grovt gods med mellomgrov magring. Mål: Stl: 7,4 cm. Stt: 1 cm. Vekt: 23g. Datering: Jernalder. S19087.
- 14) **Bukskår** av udekorert mellomgrovt kar av mellomgrovt magret keramikk. Mål: Stl: 1,8 cm. Stt: 0,7 cm. Vekt: 2g. S19091.
- 15) **Bukskår** av udekorert grovt kar av mellomgrovt magret keramikk. Mål: Stl: 4 cm. Stt: 0,7 cm. Vekt: 10g. S19101.
- 16) **Bukskår** av udekorert mellomgrovt kar av mellomgrovt magret keramikk. Mål: Stl: 2,7 cm. Stt: 0,6 cm. Vekt: 2g S19100.
- 17) **Bukskår** av udekorert grovt kar av mellomgrovt magret keramikk. Mål: Stl: 3,6 cm. Stt: 1 cm. Vekt: 11g. S19117.
- 18) **Bukskår** av udekorert kar av mellomgrovt magret keramikk. Skåret er forvitret slik at tykkelsen ikke kan bestemmes sikkert. Mål: Stl: 1,4 cm. Stt: 0,4 cm. Vekt: 1g. S19125.
- 19) **Bukskår** av udekorert grovt kar av mellomgrovt magret keramikk. Karet er forvitret og tykkelsen er vanskelig å fastslå nøyaktig. Mål: Stl: 4 cm. Stt: 1 cm. Vekt: 37g. S19139.
- 20) **Bukskår** av udekorert grovt kar av mellomgrovt magret keramikk. Mål: Stl: 4,6 cm. Stt: 1,1 cm. Vekt: 13g. S19153.
- 21) **Bukskår** av udekorert grovt kar av mellomgrovt magret keramikk. Mål: Stl: 2,3 cm. Stt: 1,1 cm. Vekt: 5g. S19160.
- 22) **Skår** av kar av mellomgrovt magret keramikk. Skåret er forvitret på begge sider og det er ikke mulig å bestemme tykkelse eller form mer nøyaktig. Mål: Stl: 2 cm. Stt: 0,7 cm. Vekt: 2g. S19166.
- 23) **Bukskår** av udekorert mellomgrovt magret kar av mellom grov keramikk. Mål: Stl: 3,9 cm. Stt: 0,8 cm. Vekt: 10g. Enkeltfunn fra feltet funnet under opprensing.
- 24) **Bukskår** av udekorert mellomgrovt kar av grovmagret keramikk. Mål: Stl: 2,8 cm. Stt: 1,2 cm. Vekt: 32g. Funnet innenfor fotgrøft S18122 i massene fra kulturlag, haugfyll eller gammel markoverflate.
- 25) **Bukskår** av udekorert grovt kar av mellomgrovt magret keramikk. Mål: Stl: 4 cm. Stt: 0,9 cm. Vekt: 10g. Enkeltfunn, funnet under opprensing i felt
- 26) **Skår** av kar av mellomgrovt magret keramikk. Mål: Stl: 1,5 cm. Stt: 1,3 cm. Vekt: 5g. Enkeltfunn, funnet ved opprensing.
- 27) **Bukskår** av udekorert grovt kar av mellomgrovt magret keramikk. Spor etter matskorpe på innsiden. Mål: Stl: 3,5 cm. Stt: 1 cm. Vekt: 21g. S19131.
- 28) **Bryne** av skifer med firkantet tverrsnitt, trolig av eidsborgtypen. Slipespor på alle sider. Mål: L: 11 cm. Stb: 2,8 cm. Stt: 2,7 cm. S19122 Funnet innenfor fotgrøft S19122. I massene fra haugfyll, kulturlag eller gammel markoverflate.
- 29) Fragment av **bryne** av skifer, trolig av eidsborgtypen. Brukket i den ene enden, kan være delt på langs. Har slipespor på en side. Mål: L: 10 cm. Stb: 2 cm. Stt: 1,8 cm. Vekt: 44g. Enkeltfunn, funnet under opprensing i feltet
- 30) **Bryne** av skifer, trolig av eidsborgtypen. Firkantet, rektangulært, flatt med sliping på bred- og smalsidene. Mål: L: 11 cm. Stb: 3 cm. Stt: 1,2 cm. Vekt: 64g. S19122 Funnet innenfor fotgrøft S19122. I massene fra haugfyll, kulturlag eller gammel markoverflate.
- 31) **Bryne** av skifer, trolig av eidsborgtypen. Firkantet tverrsnitt, slipt på alle sider, men smalere i den ene enden hvor den også er brukket på det smaleste. Mål: L: 9 cm. Stb: 2,3 cm. Stt: 1,9 cm. Vekt: 60g. S19122 Funnet innenfor fotgrøft S19122. I massene fra haugfyll, kulturlag eller gammel markoverflate.
- 32) **Bryne** av skifer, firkantet tverrsnitt, spor etter sliping på alle sider. Mål: L: 16 cm. Stb: 4 cm. Stt: 3,4 cm. Vekt: 265g. Enkeltfunn, funnet under opprensing i felt.
- 33) **Bryne** av skifer, firkantet rektangulært tverrsnitt. Slipt på bredsidene, svakt konkav på ene bredside, brukket i ene enden. Mål: L: 12 cm. Stb: 6 cm. Stt: 3,1 cm. Enkeltfunn, funnet under opprensing. Ikke innmålt.
- 34) **Brent leirklining** magret med organisk materiale og sand. Flere stykker har avtrykk av strå. Ingen tydelig ytterside eller kvistavtrykk. Mål: Stl: 3,1 cm. Vekt: 48g. S19035 Funnet i et område med mange stolpehull. Kan stamme fra veggene i et brent hus, men det kan også være fra et oppbygd ildsted. Se også F23547.
- 35) Stykker av **brent leirklining** eller svært grov keramikk, magret med grov sand/fin grus. Yttersiden er glattet, et stykke har spor av en avrundet overflate, kanskje kanten av en konstruksjon. Innsiden ru og forvitret Ikke spor etter flettverk. Funnet sammen med ubrent leire. Det kan være rester av et oppbygd ildsted eller stamme fra andre konstruksjonsdetaljer i et hus. Antall fragmenter: 65. Mål: Stl: 4,5 cm. Stb: 2,3 cm. Vekt: 290g. S19056 Funnet ligger omlag i midtaksen i restene av et treskipet hus. Det kan være spor etter et oppbygd ildsted.
- 36) **Brent leirklining**, avtrykk av organisk materiale i overflaten, gress eller lignende. Ett stykke er sintret og boblete i ene enden. Mål: Stl: 5,9 cm. Vekt: 35g. S19148 Stolpehull
- 37) **Brent leirklining** med spor etter organisk materiale. Mål: Stl: 1,9 cm. Vekt: 7g. S19137
- 38) **Brent leirklining**. Et stykke kan ha spor av hvitkalking. Mål: Stl: 3,5 cm.

- Vekt: 8g. S19062 Funnet i en nedgravning i et område med mange stolpehull.
- 39) **Brent leirklining**. Mål: Stl: 2,2 cm. Vekt: 3g. S19002 Stolpehull
- 40) **Brent leirklining**, grå på farge, magret med sand og organisk materiale. Mål: Stl: 2,2 cm. Vekt: 5g. S19049 Stolpehull
- 41) **Brent leirklining**, magret med sand og organisk materiale. Mål: Stl: 1,2 cm. Vekt: 4g. S19047 Stolpehull
- 42) **Brent leirklining**, magret med organisk materiale og sand. Kan også være stykker fra ovn eller esse. Mål: Stl: 2,3 cm. Vekt: 5g. S19006 Stolpehull
- 43) **Brent leire**. Mål: Stl: 1,6 cm. Vekt: 7g. S19061 Stolpehull.
- 44) **Brent leire**. Mål: Stl: 1,3 cm. Vekt: 1g. S19050 Stolpehull.
- 45) **Brent leire**. Mål: Stl: 1 cm. Vekt: >1g. S19146 Stolpehull.
- 46) **Brent leire**. Mål: Stl: 1,4 cm. Vekt: 4g. S19139
- 47) **Brent leire**. Mål: Stl: 0,7 cm. Vekt: 2g. S19147 Stolpehull.
- 48) **Brent leire**, sintret på den ene siden. Mål: Stl: 2 cm. Stt: 0,3 cm. Vekt: 1g. S19002 Stolpehull.
- 49) **Brent leire**. Mål: Stl: 1 cm. Vekt: 1g. S19092.
- 50) **Brent leire**, boblete og sintret. Mål: Stl: 5 cm. Vekt: 10g. Enkeltfunn, funnet under opprensing.
- 51) **Brente bein** lemmeknokler av ubestembart mammalia. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 0,1g. S19125.
- 52) **Brente bein** av ubestembart mammalia. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: >1g. S19126.
- 53) **Brente bein** av ubestembart mammalia. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 0,5g. S19002.
- 54) **Brente bein** av ubestembart mammalia. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: >1g. S19047.
- 55) **Brente bein** av ubestembart mammalia. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 1g. S19071.
- 56) **Brente bein** av ubestembart mammalia. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 1g. S19158.
- 57) **Brente bein** av lemmeknokler av mammalia, størrelse som sau, geit, svin. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 1g. S19152.
- 58) Fragmenter av **brente bein**. Moderat brent, mulig dyrebein. Analysert av Per Holck. Vekt: 1g. S19018.
- 59) **Brente bein** av mammalia størrelse som sau/geit/svin. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 1g. Enkeltfunn, funnet under opprensing av feltet
- 60) **Brente bein** av ubestembart mammalia. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 1g. S19042.
- 61) **Brente bein** av ubestembart mammalia. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: >1g. S19139.
- 62) **Brente bein** av ubestembart mammalia. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 1g. S19092.
- 63) **Brente bein** av ubestembart mammalia. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Vekt: 1g. S19096.
- 64–74) **Trekullprøver**.
- 75–78) **Makrofossilprøver**

C55093/1–4. Boplassfunn fra eldre steinalder

- 1) Liten prikkhugd **øks** av bergart. Hvelvet overside og

flatere underside. Lengde 8,3 cm, største bredde målt ytterst på eggen 3,1 cm. Eggen er fint slipt. Slippingen går opp til omlag midten av øksa på oversiden og noe over en tredel på baksiden. Ligner typeeksemplaret i Mikkelsen 1975, Pl. Vb, men er mindre og spissere nakke og tydeligere sliping. Eksemplaret har trolig vært skjerpet opp mange ganger. Mål: L: 8,3 cm. Stb: 3,1 cm. Stt: 2,3 cm. Datering: Eldre steinalder Enkeltfunn, funnet under opprensing i feltet. Funnet like ved siden av F23506

2) Liten prikkhugd **trinnøks** av bergart. Hvelvet overside og flatere underside. Eggen er fint slipt, men det er brukket av et lite stykke av eggen. Lengden er 10 cm, største bredde målt midt på øksa er 3,4 cm. Ligner typeeksemplaret i Mikkelsen 1975, Pl. Vb, men er mindre og spissere nakke og tydeligere sliping. Eksemplaret har trolig vært skjerpet opp mange ganger. Mål: L: 10 cm. Stb: 3,4 cm. Stt: 2,5 cm. Datering: Eldre steinalder Enkeltfunn, fremkommet under opprensing av feltet.

3) Prikkhugd **trinnøks** av bergart med slipt egg. Tverrsnittet er relativt rundt, med fint hvelvet overside, noe flatere underside. Et hakk på oversiden. Kroppen smalner noe mot nakke og egg. Lengden er 11,2 cm. Største tykkelse, omlag midt på øksa 3,6 cm. Bergarten er skifrig og overflaten erodert. Ligner typeeksemplaret i Mikkelsen 1975, Pl. Vb. Mål: L: 11,2 cm. Stb: 3,6 cm. Stt: 3,6 cm. Datering: Eldre steinalder. Enkeltfunn fra utgravingsmassene.

4) Flat firsidig **øks** av skifrig bergart. Formen er tilnærmet rektangulær. Kroppen er bredest noe bak midten og smalner av mot eggen, som er tydelig slipt på begge sider. Øksa har trolig vært prikkhugd og slipt på bredsidene. Men den er såpass erodert at slippingen kun synes på enkelte partier. Smalsidene er jevne og økseskroppen er omtrent like tykk helt fram til eggpartiet. Nakkepartiet ender i en spiss, skrått fra den ene siden, dette kan skyldes en skade. Øksa er atypisk og dermed vanskelig å datere, men er fra et område hvor det er funnet ftrin-nøkser. Mål: L: 16,6 cm. Stb: 5,3 cm. Stt: 2,8 cm. Datering: Steinalder. Enkeltfunn fra jordmassene fra feltet.

Chapter 12: Seierstad 22 – A site with remains of buildings from the pre-Roman Iron Age and traces of ploughed-out barrows, hearths, and cooking pits.

Summary:

In 2005, 1840 sq. metres were excavated at the farm of Seierstad østre (gnr 2037 bnr. 7, 8, and 9) in Larvik municipality. During the initial site assessment three features interpreted as graves and three hearths were excavated. A possible bow of a fibula, shards of pottery, burnt clay, burnt bones, and other finds were collected (Rødsrud 2003). In the same area an equestrian burial has earlier been found (Braathen 1989). Another barrow and a Stone Age settlement site (ID 89588) have been excavated by Per Oscar Nybruget in 1986.

During excavation, four ring-ditches, remains of at least three longhouses from the pre-Roman Iron Age, hearths, and cooking pits were uncovered. Finds of pottery, hone stones, burnt clay/daub, slag, flint, and stone axes were collected together with eighth macrofossil samples and eleven charcoal samples.

The site was located on top of a hill, with a wide view to the south. The subsoil consisted mainly of sand and sandy silt with inclusions of stones < 0.5 metre in size. 175 features were initially recorded, and 100 of these investigated further. Many were dismissed as stone imprints or modern plough furrows or ditches.

Kapittel 13

Ringdal 17 – Flateavdekking og undersøkelse av branngrav fra eldre romertid, kokegroper og ardspor

Ola Rønne

Innledning

På Ringdal 17, gnr. 2042, bnr. 5, Larvik kommune, ble det i 2005 og 2006 undersøkt et område på til sammen 3835 m². Det ble til sammen funnet en flatmarksgrav, en sikker kokegrop og tre usikre kokegroper, en kullfleck og et område med ardspor. Lokaltiteten ble registrert for Kulturhistorisk museum av Christian Rødsrud i 2003 (Rødsrud 2003). Under registreringene ble det påvist en flatmarksgrav, fire kokegroper, tre ildsteder og et par nedgravninger.

Graven S241 som ble funnet og undersøkt under registreringene, er ikke tidligere presentert. Grava lå i svakt skrånende dyrket mark, og ble funnet ved maskinell flateavdekking (Rødsrud 2003). Grava besto av ei rund grop med diameter ca. 0,4 meter og dybde ca. 0,2 meter. Den inneholdt trekull og 350 g med brente bein (C53307). Beina er seinere bestemt til et ungt individ, muligens kvinne, og trekullet til hassel, osp, lind, selje (vier/osp), bjerk og hegg/rogn. Det var ikke spor etter synlig markering av grava, men dette kan ha vært pløyd bort. Dateringene er gjort på hassel, osp, lind og bjerk og ga BP 2150±50, cal 360–100 BC, T-16663. Ildsted (S240) fra registreringene er datert på hassel, eik og vier/osp, selje til 1610±80 BP, cal AD 350–550, T-16669.

Området nord for Hedrumveien, hvor undersøkelsen i 2006 fant sted, ble ikke omfattet av denne registreringene. Lokaltiteten lå i skrånende terreng på begge sider av Hedrumveien. Undersøkelsen foregikk med maskinell flateavdekking i dyrka mark. Det ble funnet til sammen en flatmarksgrav, en sikker kokegrop og tre usikre kokegroper, en kullfleck og et område med ardspor. I tillegg ble det påvist et mulig tråkk. I området var det også spor etter den historiske gården og en rekke dreneringsgrøfter fra moderne tid. I gravgjemmet ble det funnet tetningskitt fra et kar av organisk materiale og brente bein.

Beliggenhet og topografi

Utgravingsområdet lå i dyrka mark, på begge sider av Hedrumveien om lag 80 meter over havet (figur

3.1, 13.1 og 13.2). Felt 1, som ble undersøkt i 2005, lå på sørsiden av veien, øst for tunet. Terrenget skrånet mot sør og vest. Felt 2, undersøkt i 2006, lå på nordsiden av veien, i skrånende terreng mot nord og vest. Lokaltiteten lå i dyrka mark. På sørsiden av veien (felt 1) varierte undergrunnen mellom sand og grus. Det var også mange jordfaste steiner på opp mot 0,5 meter i diameter. På nordsiden av veien (felt 2) besto undergrunnen hovedsakelig av sand. Undergrunnen var preget av mange moderne inngrep i form av drenggrøfter som lå på tvers av feltet omtrent hver 10. meter. I nordenden av felt 2 var det fuktig, og her gikk det også eldre steinfylte drenggrøfter. I sørenden av felt 2 var det spor etter det historiske gårdstunet i form av en gjenfylt jordkjeller. Nærmeste kjente fornminne i området er en rundhaug, som ligger 150 meter øst-sørøst av tunet, Id. nr. 90829.

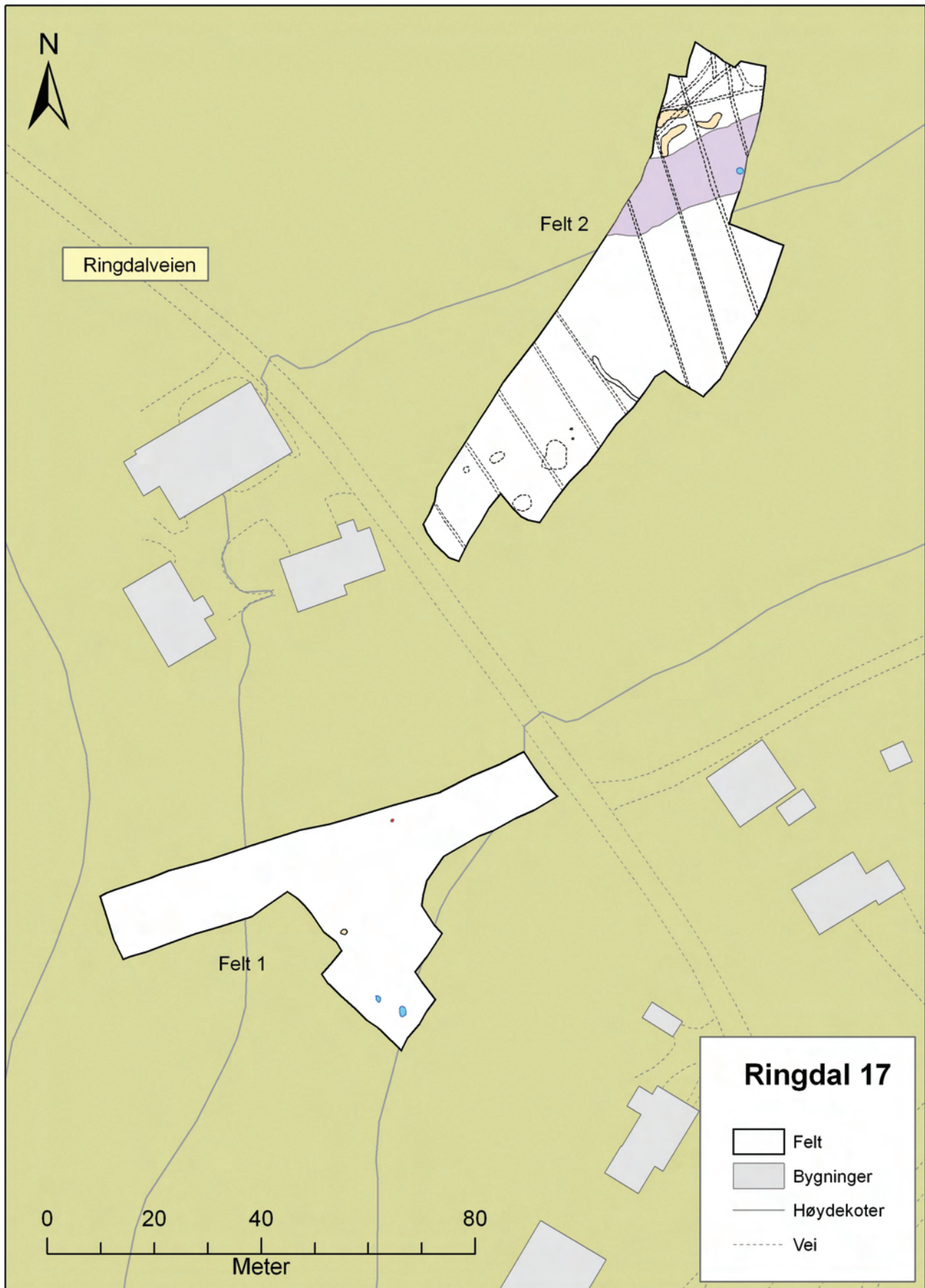
Forventninger og problemstillinger

Prosjektplanen la opp til problemstillinger knyttet opp mot graver og kokegropfelt, fordi det var registrert graver og kokegroper på sørsiden av Hedrumveien (se Rødsrud 2003).

De faglige forventningene sto ikke i forhold til de faktiske resultatene i felt, da det ble funnet langt færre sikre strukturer enn estimert i prosjektplanen. Området kan ikke betegnes som verken kokegropfelt eller gravfelt.

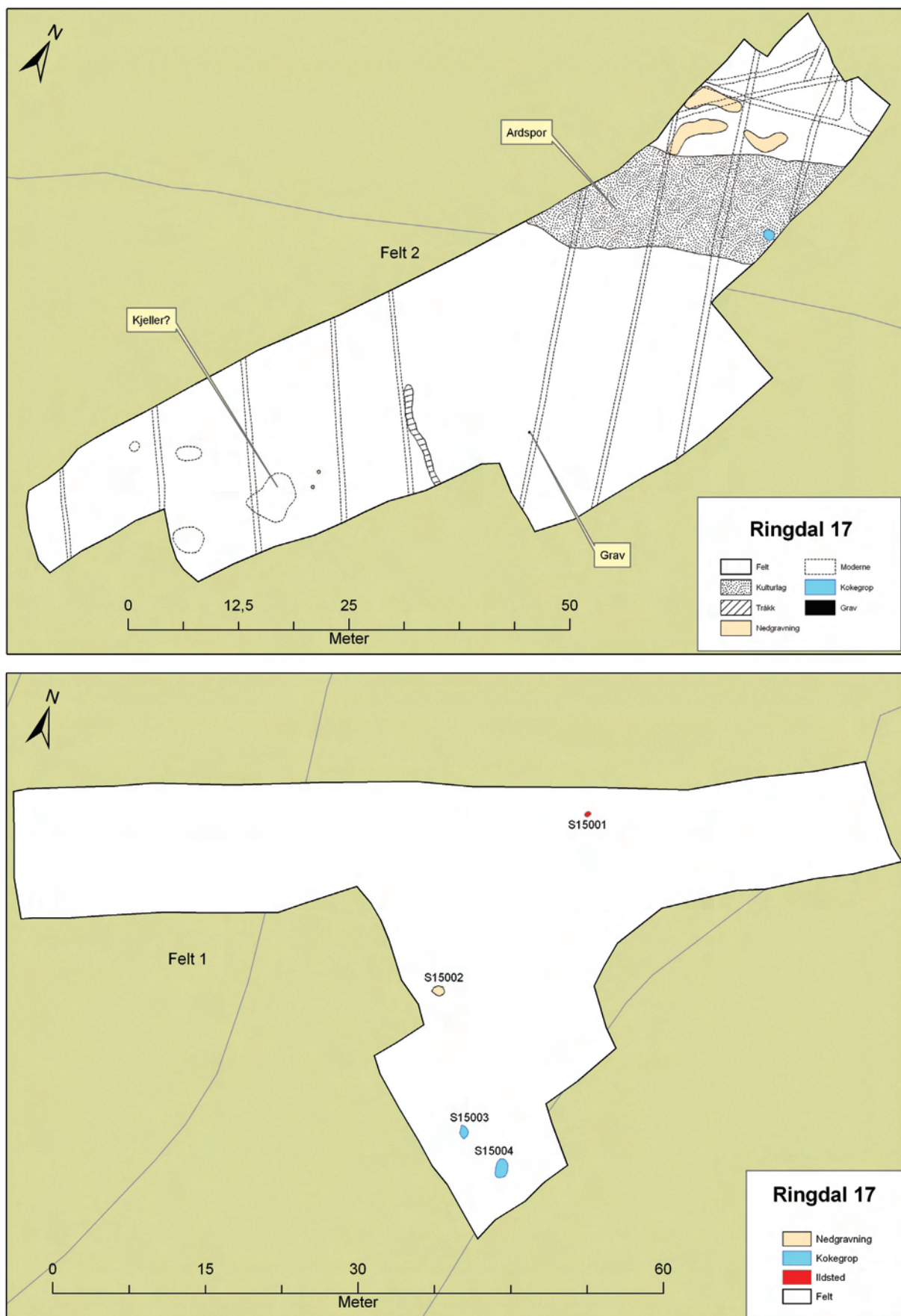
Forholdet til prosjektplanens forventning til framdrift og resultat

I prosjektplanen var det lagt opp til en større undersøkelse med 39 dagsverk. Det var beregnet å finne langt flere strukturer, graver og kokegroper. Undersøkelsen ble avsluttet før beregnet tid som en følge av flere faktorer: Få funn av sikre anlegg, undergrunnens beskaffenhet og terrengets helling. Området på sørsiden av Hedrumveien var bakkeplanert, og å finne anlegg under påført masse, viste seg arbeidskrevende og vanskelig. En samlet vurdering av den vitenskaplige verdien til lokaliteten og muligheten til å gjøre funn av interessante strukturer, gjorde avt-

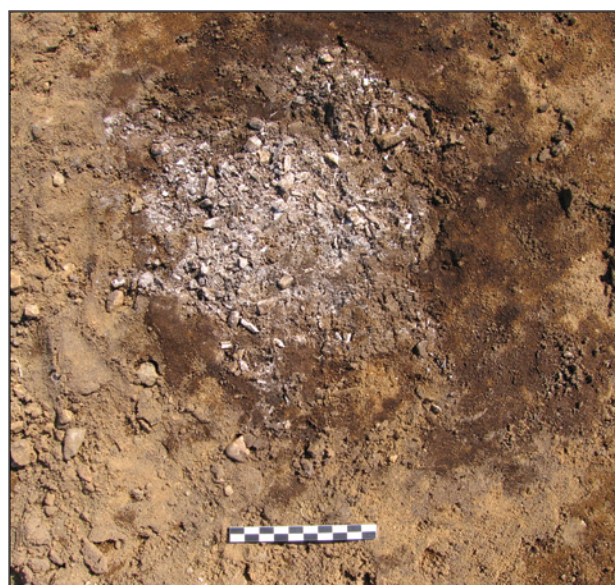
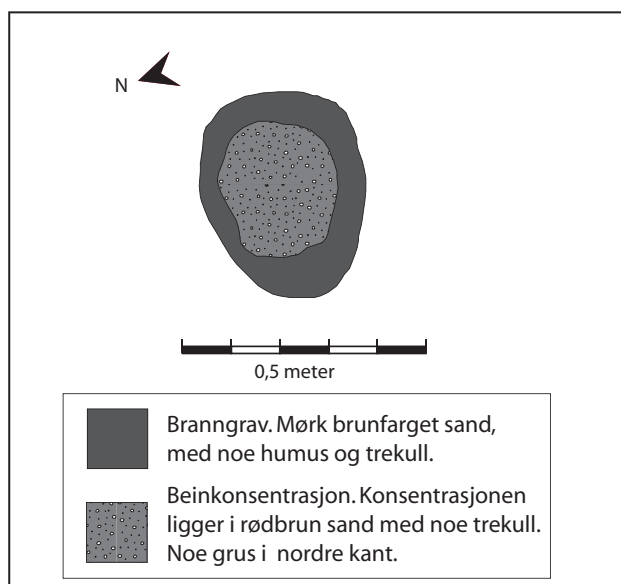
Figur 13.1: Oversikt over felt og strukturer på Ringdal 17. Illustrasjon: Magne Samdal.

Figure 13.1: Plan of trenches and identified features at Ringdal 17. Illustration: Magne Samdal.

Figur 13.2: Felt 1 (nederst) og 2 (øverst) på Ringdal 17. På felt 2 ble det påvist et område med ardspar og tråkk, samt spor etter en kjeller fra det historiske tunet. Illustrasjoner: Magne Samdal.

Figure 13.2: Trench 1 (below) and 2 (above) at Ringdal 17. In Trench 2 an area of ard-marks, a track-way, and a cellar associated with the historical farmstead was uncovered. Illustration: Magne Samdal

Figur 13.3: Plantegning og nærbilde av grav S15005 på Ringdal 17. Rentegning: Hilde Sofie Frydenberg.
Figure 13.3: Plan and close-up photography of grave S15005 at Ringdal 17. Redrawing: Hilde Sofie Frydenberg.

prosjektet valgte å omprioritere og sette mannskap og krefter inn andre steder. Undersøkelsen i 2006 på nordsiden av Hedrumveien ble foretatt i et område som ikke var registrert. Det var lave forventninger i forhold til hva en ville finne.

Metode

Maskinell flateavdekking ble benyttet som utgravingsmetode. I forbindelse med branngrava ble massene herfra gravd i 2 centimeter mekaniske lag og funnene skilt for å se om skjelettdelene var deponert på en bestemt måte. Toppen av strukturen ble tatt av gravemaskina, og massene herfra ble såldet.

Kildekritiske forhold

Kildekritiske forhold knytter seg først og fremst til utgravningen i 2005. Da startet undersøkelsen i en tørkeperiode hvor det var vanskelige observasjonsforhold og avsluttet i et regnskyll av historiske dimensjoner, den største mengden nedbør målt til da, som skapte enda verre forhold med erosjon. Undersøkelsen i 2006 var planlagt å gå noe lengre øst enn det åpnete feltet. Arbeidet med hovedvannledning i dette området samt nærhet til høyspentledninger gjorde at dette ikke lot seg gjøre.

Grav

Det ble påvist en branngrav under flateavdekkingen. Anlegget besto av en nedgravning 0,43 x 0,35 meter med en gjenværende dybde på 0,04 meter (figur 13.2 og 13.3). Graven kan betegnes som en urnegrop. (Kaliff 1992). De rensede benene er lagt ned i et kar av organisk materiale og satt nedi en grop. Toppen av anlegget ble fjernet av gravemaskinen, men massene herfra ble såldet, og de brente beina ble tatt inn. Re-

stene av urnegropa ble gravd i to lag: 0–2 centimeter og 2–4 centimeter. Beingjemmet har trolig vært en beholder av organisk materiale, og beina lå pent samlet midt i en nedgravning med noe mørkere og humøs masse enn undergrunnen rundt. Ved siden av brente bein er det funnet 77 fragmenter av tetningskitt til en beholder/kar av organisk materiale (C56082/1). Trekull av bjørk fra Lag 2, det vil si bunnen av urnegropa, er datert til 1970±35 BP, cal AD 20–75, TUA-6417. Brente bein fra anlegget er datert til 1880±30 BP, cal AD 70–210, TUA-6825. Beina ble gravd i to centimeter tykke lag for å undersøke om beina var deponert på en bestemt måte.

Brente bein fra grava S15005 ble sendt professor dr. med. Per Holck for analyse. Analyseresultatene av fire prøver med brente bein viste :

Fra Lag 1 (0–2 centimeter), 375 g bein. Moderat brente bein av voksent, trolig yngre individ, neppe over 40 år. Usikkert kjønn. Mulige biter av dyrebein innblandet. Fra Lag 2 (2–4 centimeter), 46 g, i denne prøven var det svakt brente bein, trolig av menneske.

Neste prøve inneholdt bein plukket ut fra en makrofossilprøve, i alt 3 g. Disse ble bestemt til moderat brente bein av voksent, trolig eldre individ, med usikkert kjønn. Blant beina var et tannrotfragment. Det var mulig mindre dyrebeinfragmenter innblandet.

Den siste prøven, fra øverste del av graven som ble tatt av maskinen, inneholdt 460 g. Denne prøven er såldet ut av massene. Prøven inneholdt tannrotfragment og bein, trolig fra voksent individ, med usikker

Figur 13.4: Område med kokegrop og ardspor på felt 2.

Figure 13.4: Area of preserved ard-marks and cooking pits in Trench 2 at Ringdal 17.

alder og kjønn, Dessuten moderat brente skalle- og rørknokkelfragmenter av voksent individ, usikker alder og kjønn.

Analysen av beina ga ikke et entydig resultat. Den viser at det kan dreie seg om et voksent yngre individ og et voksent eldre individ, samt at det kan være dyrebein innblandet. Ut fra fordelingen av beina kan man ikke skille mellom de to mulige individene. Skalle- og rørknokler ser ut til å komme fra den øverste halvdel av grava. Mulige dyrebein finnes i den nedre halvdel av anlegget.

Kokegrop og ildsteder

Det ble påvist tre kokegrop og et ildsted/kullflekk (figur 13.2, 13.5 og tabell 13.1). Ildstedet og to av kokegropene ble funnet på sørsiden av Hedrumveien. Disse var nedpløyde og grunne. Kokegropa på nordsiden av veien var bedre bevart. Den lå 35 meter nordnordøst for grava.

Andre spor etter forhistorisk aktivitet

I nord enden av sjakta på nordsiden av veien var et område med ardspor. Dette målte om lag 13 x 20 meter det vil si et område på om lag 260 m². Området hadde vært kryssardet (figur 13.2 og 13.4). I denne delen av feltet var mektigheten på matjordslaget over 0,8 meter. Dette var en av årsakene til de gode bevaringsforholdene for ardspor. I nord sluttet ardsportene, trolig fordi det her har vært et fuktig område, som ikke har egnet seg for dyrking i forhistorisk tid. Her var det mange moderne drensgrøfter.

På tvers av nordre felt i norvest-østlig retning gikk et svakt spor av noe som kan ha vært en sti eller et tråkk (figur 13.2).

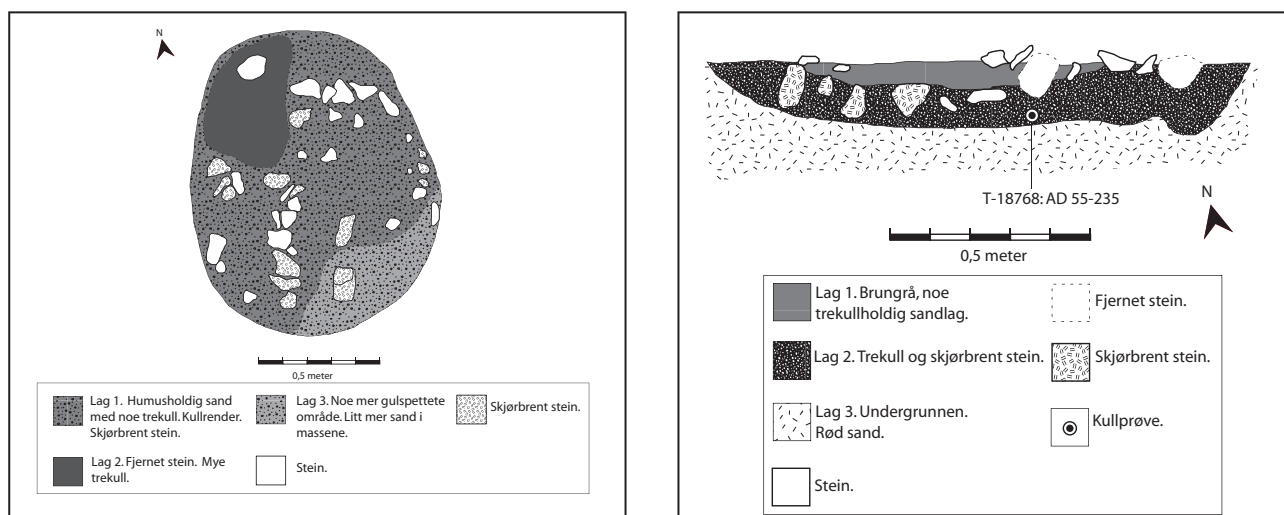
Funn

Funn fra urnegrop S15005 består av 77 fragmenter av **tetningskitt** (C56082/1) av harpiks til kar av organisk materiale. Vekt 9 g.

Lokalitet	Struktur nr	Tolkning	Kontekst	Form i flate	Lengde i cm	Bredde i cm	Dybde i profil
Ringdal II	S15001	Ildsted		Oval	60	52	5
Ringdal II	S15003	Kokegrop		Ujevn	0	0	0
Ringdal II	S15004	Kokegrop		Ujevn	160	135	12
Ringdal II	S15018	Kokegrop		Oval	127	110	16

Tabell 13.1: Form og størrelse på ildsteder og kokegrop på Ringdal 17.

Table 13.1: Shape and size of hearths and cooking pits at Ringdal 17.

Figur 13.5: Kokegrop S15018 i plan og profil. Rentegninger: Hilde Sofie Frydenberg/Magne Samdal.

Figure 13.5: Plan and half-section of cooking pit S15018. Redrawing: Hilde Sofie Frydenberg/Magne Samdal.

Brente bein. (C56082/2) Brente bein av menneske. Analysert av Per Holck.

Strukturnr: S15008 Nedgravning.

Brente bein (C56082/3), ubestembare lemmeknokler fra stort dyr, trolig opp mot storfe. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer og oppbevares på seksjon for osteologi, Universitetet i Bergen. JSnr 1448. Vekt: 0,4 g.

Kullprøver

Det er tatt ut fire **kullprøver** fra lokaliteten, fra grav, kokegrop og ildsted. Alle er vedartsbestemt av statsstipendiat Helge I. Høeg

Tolking av lokaliteten utfra funn og strukturer

Funnene av både kokegroper og graver i området, samt at det er spor etter dyrking i form av ardspor, gjør det rimelig å tro at det har ligget en eldre jernaldergård i nærheten og at undersøkelsesområdet ligger i utkanten av denne. Urnegropa S15005 er datert til 1970±35 BP, cal AD 20–75, TUa-6417. Kokegropa som ble undersøkt under utgravningen, ga 1895±80 BP, cal AD 20–230, T-18768. Dateringen av urnegropa og kokegropa overlapper hverandre. Kokegroper er ikke uvanlig på gravfelt (se for eksempel Stene 2005). Enkeltliggende graver er derimot ikke så vanlig. På Torpum 9a, Svinesund, er det funnet en lignende enkeltliggende branngrav og kokegrop fra eldre romertid. Her blir muligheten for at grav og kokegrop er to deler av samme hendelse, nemlig begravelseritualet, antydnet (Rønne 2003b). I likhet med grava på Svinesund lå også urnegropa S18005 innen rekkevidde av et fuktig område. Hvorvidt beliggenheten er betydningsfull er vanskelig å si. Enkeltliggende små branngraver er trolig underrepresentert i

gravmaterialet. Dette skyldes at det ikke finnes noen enkel metode for å påvise dem.

Katalog

C56082/1–4. Funn fra branngrav S15005

1) 68 fragmenter av **tetningskitt** av harpiks fra kar av organisk materiale.

2) **Brente bein** av menneske, muligens også av dyr. Analysert av Per Holck

3–4) **Trekullprøver.**

C56083/1–3

1) **Brente bein**, ubestembare lemmeknokler fra stort dyr, trolig opp mot storfe. Beina er artsbestemt av Anne Karin Hufthammer. Strukturnr: S15008

2) **Trekullprøver.**

Chapter 13: Ringdal 17 – Open area excavation and investigation of a cremation burial from the Early Roman Iron Age, cooking pits, and ard-marks.

Summary:

In 2005 and 2006, 3835 sq. metres were excavated at Ringdal farm (gnr. 2042, bnr.5) in Larvik municipality. One unmarked grave, four cooking pits, three hearths and some additional features were identified during the initial site assessment. Grave S241 – which was excavated during the site assessment – has not previously been presented. It was situated in a gentle slope on arable land. It consisted of a circular pit, 0.4 metre in diameter and 0.2 metre deep (Rødsrud 2003). The pit contained charcoal and 350 grams of burnt human bones (C53307). The bones have since been identified as those of a young individual – possibly female – and the charcoal determined to be from *Corylus* (hazel), *Populus* (aspen), *Tilia* (lime), *Salix*

(willow), *Betula* (birch), and *Prunus/Orbus* (rowan/hagberry). There were no traces of a grave marker, but this may be an effect of ploughing. Radiocarbon dated samples of *Corylus*, *Populus*, *Tilia* and *Betula* produced results of BP 2150±50, (Cal. BC 360–100, T-16663). Charcoal of *Corylus*, *Quercus* and *Salix*, sampled from hearth S240 excavated during the site assessment, is dated to 1610±80 BP (Cal. AD 390–560, T-16669).

The area north of Hedrumveien (Fv205), excavated in 2006, had not been evaluated prior to excavation. The site was situated in sloping terrain on both sides of the road. The ploughsoil was removed with the help of a mechanical excavator, and one unmarked grave, a cooking pit (and three possible cooking pits), a charcoal patch, and an area of ard-marks were uncovered. In addition a possible track-way was recorded. Structural remains associated with the historical farm and modern drainage trenches were also identified. Within the grave, burnt bones and a jointing compound from a container of organic material came to light.

